# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 177. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 31. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 177. Jersey City, N. J., Thursday, July 31, 1924. THREE CENTS


# Вже почалися передвиборчі напасти.

ВАШІНГТОН, 29. липня. — Департамент війни видав публичну заяву проти Чарлза Брайера, кандидата демократичної партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав, котрий яко губернатор стейту Небраски відмовився святкувати так званий „день оборони".

Знова сенатор Ла Фолет виступив зі заявою проти теперішної адміністрації, яка мала своїм впливом забити конґресове слідство над причинами високих цін цукру.

Стовкс, бувший ґубернатор стейту Ню Джерзі, а нині голова стейтового комітету републиканської партії того стейту, виступив з напастю на сенатора Ла Фолета, називаючи поступову партію „неамериканською", пронімецькою, соціялістичною, анархістичною, й большевицькою...

### БУТЛЕҐЕРИ ВБИЛИ ДВОХ УРЯДНИКІВ.

ВИЛМИНҐТОН, Норт Каролайна, 29. липня. — Дві милі від сього міста прийшло до битви межи федеральними урядниками та бутлеґерами. Один з урядників, що брав участь у битві, поїхав до міста по допомогу. Коли він вернув з громадкою заступників шерифа, застали на дорозі лежачі тіла федерального маршера Лили та міського прогибіційного аґента Джорджа.

Тіла обох вбитих були просто подіравлені кулями, вистріленими видно з невеликої відлеглости.

### КРОВАВІ БИТВИ ЧЕРЕЗ КЛЕН.

ВУСТЕР Месечузетс, 29. липня. — Ворожнеча межи приятелями й ворогами Ку-Клакс-Клена довела нині в ночи до двох битв, з котрих одна велася коло Спенсера а друга коло Ленкастера.

Убитві коло Ленкастера брало участь коло 200 членів Клена та 500 противників Клена. В другій битві число учасників було богато менче.

В битві знищено богато маетку та покалічено коло пів сотки людий. Поліція наконець розділила бючихся.

### ЩЕ ОДНА БИТВА З[illegible]Ю.

НЮ ЙОРК, 29. липня. — По довгій погоні та битві на воді прогибіційні аґенти зловили три лодки, наладовані муншайном, пачкованим з кораблів, стоячих на морю поза 12-милевим обрубом. Аґенти оцінюють свій „полов" на 35,000 дол.

### ШИКАҐОВСЬКИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ МІЛІОНЕРОВИЧІВ-УБИЙНИКІВ.

ШИКАҐО, 29. липня. — Державна прокураторія покінчила нині переслухание своїх свідків, покликаних на доказанне вини Ліопольда й Ловба, обжалованих за вбитте 13-літного Френкса.

По скінченню переслухання свідків перечитано зізнання обжалованих підчас слідства. Прокуратор опісля заявив, що на случай, якби оборона покликала лікарів-психіятрів, щоби доказувати моральну невідвічальність обжалованих, він буде домагатися від суду покликання лави присяжних суддів.

### ПОБИЛИ ЯЙЦЯМИ БУВШОГО ҐУБЕРНАТОРА.

МАСКОҐІ, Оклагама, 29. липня. — В місцевому парку виступав тут з промовою яко кандидат на уряд федерального сенатора бувший ґубернатор сього стейту Джек Волтон, котрого зложено за надужиття. Кількох слухачів підчас промови обкидали його яйцями.

### ЗЕМЛЕТРУС В АМЕРИЦІ?

СТ. ЛУИС, 29. липня. — Сейсмоґрафічний відділ (що нотує спеціяльними приладами потрясення землі) при Сейнт-Луйськім університеті записав нині коло 4 години сполудня легкі потрясення землі, які доходили з відлеглости яких 100 до 150 миль.

### БАНДИТИ ТЕРОРИЗУЮТЬ МІСТА.

ДОВЕР, Минесота, 29. липня. — Шайка банкових бандитів напала нині на Ферст Стейт Бенк оф Довер та пробували його обрабувати. З огляду на те, що опришки вживали ладунку нітроґліцерини, страшного вибухового средства, до вивалювання дверий банкової каси, та мусіли висаджувати їх кілька разів, ціле просто місто переживало кілька хвиль справдішного страху.

Остаточно, бандити переконалися, що мимо всього до гроший не добудуться, бо власне за сильні-вибухові средства, ними вживані, завалили їм дорогу, і мерщій покинули місто. Урядники банку кажуть, що в касі було тоді 10,000 долярів готівкою. Бандити зробили банкови шкоди на 4,000 долярів.

Подібний случай стався того самого дня в місточку Карпіо, в стейті Норт Дакоті. Громадка бандитів з шість осіб напала на три крамниці та почтовий уряд та обрабувала їх з усеї готівки, нагнавши при тому порядно страху всім, що мали нагоду з ними стрінутися. Зрабували вони в той спосіб 1,700 долярів.

### РАБУНОК БАНКУ.

ГАЙЛЕНД, Илиноїс, 29. липня. — Три бандити напали на Ферст Нешенел Бенк у сьому місті в саме полудне, зрабували яких 17,000 долярів і втікли.

### ВІДКРИВЕЦЬ СМЕРТЕЛЬНИХ ЛУЧІВ ТЕРПИТЬ САМИЙ ЧЕРЕЗ НИХ.

НЮ ЙОРК, 29. липня. — Ґриндел Метюз, відкривець так званих смертельних лучів, що приїхав сюди лічитися на сліпоту, звірився свому лікареви, що причиною його сліпоти є його власний винахід. Лікарі почали робити ріжні досвіди, щоби найти спосіб на вратовання його загроженого зору.

### МЕКСИКО ВИЗНАЛО РОСІЮ.

Мексико, 29. липня. — Мексиканський уряд визнав російський уряд.

### СПАДОК ДЛЯ СОБАК.

Ню Йорк, 29. липня. — В стейтовому суді предложено нині до затвердження тестамент пані Мод Воз, котра записала свій маєтак, який оцінюють на 10.000 долярів, на удержання трох італіянських расових собак. Собаки мають лишитися під опікою її шваґрової, яка має діставати тижнево по пять долярів на собаку.

### ЗВІРЯТА ВІДКРИЛИ ФАБРИКУ САМОГОНКИ.

Гарисбурґ, Па. 29. липня. — В. Д. Делянський, помічник стейтового сторожа дичини подав стейтотому урядові звіт з того, як то він дослідив фабрику муншайну при помочи птиць та звірят.

Завважав він ворони кракаючі дуже сильно та заховуючіся дуже підозріло. Кромі сього завважав він, що корови, приходячі з ліса, хиталися на ногах як пяниці. Слідкуючи за причиною „доброго гумору птиць і коров", попав на велику горальню, вкриту в лісі. Урядники забрали опісля дві вуглеві печі, кілька великих холодників, великі бочки повні солоду, та великі бутлі, повні напитку. Корови й ворони видно напивалися з гноївки, що витікали від горальні.

### СЛІДСТВО В СПРАВІ ҐАЗОВОЇ БОМБИ.

Провіденс, Ровд Айланд, 29. липня. — Виконавчий комітет републиканської партії сього стейту рішив почати слідство в справі ґазової бомби, яку кинено в стейтовім сенаті дня 19. червня підчас обструкції демократичних сенаторів проти сенатової більшости.

### ШУКАЮТЬ ЗА ПОЛІТИКОЮ В ПРОМОВАХ ГЮЗА.

Париж, 29. липня. — Французький уряд і народ витали американських правників, відвідуючих Европу, незвичайними парадами.

Очевидно провідник сеї візити, американський секретар стейту Гюз мусів говорити часто і много. Французькі ґазети дошукуються в його промовах політичних заяв і вказівок, але не можуть там найти нічого, кромі поради Европі, щоб вона зібрала свої голови до купи та взялася до власного ратунку.

### ВАЖКА ОПЕРАЦІЯ.

Не легку операцію зробило польське міністерство фінансів переїхавши з марки на золото. Та ще важшу операцію має перед собою кожний громадянин, який мав нещастя заховати стирту старих банкнотів. Його впевняли, що він зможе вимінсяти їх без труднощів на благородну монету. Уряди та крамниці домагаються „золотих", а ворота польськгоо Банку подобають на твердиню. „Хвіст" на вулиці і „хвіст" у середині, перед касою... Одно віконце каси для виміни грощий на ціле місто! Так, немов би не могло їх бути стільки скільки крамниць з тютюном або иншими солодощами! Але „Банк Польскі" розкладае собі свою забаву виміни аж до 31. мая 1925р.

### ЗАСУД ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІЦАІВ ЗА ПОВЕДІНКУ З АРЕШТОВАНИМИ.

Дня 5. липня відбулася у львівському окружному карному суді розправа проти двох польських поліцаїв із Винник. Вони явилися до суду у поліцейських „мундірах", і в них були засуджені. Обох засудили на 6 місяців вязниці, заостреної твердим ложем і окремою келією раз на місяць. Один з них Міхал Беес а другий Мхал Іжиец. Цей останній бив слугу Юлію Мерву а перший ломогав. Арештовану били на те, щоби вимусити зізнання. Не зважаючи на побої Юлія Мерва не потвердила приписуваних їй злочинів крадіжи. Беес грозив: Признайся, бо тебе убемо і відразу поховаємо". Коли нічого з того не вийшло і коли служницю мусіли випустити на волю то Іжинец зофірував її 20.000 мп., щоби вона нікому не говорила про побої. Мерва на жаль грощий не приняла і поступила зовсім инакше. В результаті поліцаї опинилися за тюремними ґратами.

### ПОЛЬСЬКЕ ХАБАРНИЦТВО.

Селянин Пилип Камець, з Рудників громади Колки, луцького повіту вніс скаргу до клюбу У. С. Д. П. в якій оповідає про хабарництво згаданого суді. Програвши справу за землю заочно, Камець зайшов до судді Івановського зажадав від нього козла сернюка. Камець вволив його волю при свідках. Згодом суддя заїхав до Рудник на „візію" у звязку з його справою і знову домагався горілки яець та сала. Івановський обіцяв Камцеві за те все: поладнати його справу прихильно. Одначе коли прийшло до розправи, Камець не лише що програв справу, але надеремно вніс апеляційну скаргу. За рішенням судді його противник перевів негайно виконання присуду: розібрав господарські будинки Камця.

Цей рідкий приклад хабарництва кидає багато світла на зловживання польської адміністрації на „кресах".

### ШКІЛЬНИЦТВО ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ „МЕНШОСТЕЙ".

Польський уряд уложив уже проєкт про засновування народніх і середніх шкіл для національних меншостий. У східних воєвідствах згідно з цим проєктом впровадиться разом із польською мовою другу місцеву рідну мову, як викладову коли найдеться 40 ітей для народньої а 50 для середньої школи.

### ПАМЯТИ М. ГОГОЛЯ.

В полтавському музею зорґанізовано віддім ім. М. Гоголя Недавно відділ побільшився кількома новими річами, що належали великому письменникові а які передав до музею свояк письменника. Серед переданих річей є: золотий годинник, який носив Гоголь при собі до смерти, закордонний паспорт, бюрко на якому Гоголь писав свої твори, шафа в якій містилися улюблені книжки письменника і инші дрібні річи. Крім того передано до музею також альбум портретів гоголя, власноручні його малюнки та листування з матірю та сестрами.

### КРАДІЖ ЦЕРКОВ.

В Хломщині з 287 церков, що були перед світовою війною, висвятили Поляки 239 на костели, або замкнули при чому церковні землі й парохіяльні будинки віддано польським кольоністам. В селі Спасі коло Столпя при насильні відбиранню церкви св. Спаса з — історичної памятки з часів короля Данила — побили польські поліцаї і потратували кіньми українських селян і їх жінок, що станули були в обороні церкви. При відбранню української церкв в селі Убродовчах, грубешівського повіту, поранено около 50 Українців з того 10 важко.

### ОБІКРАЛИ ЦЕРКВУ.

В ночі з 3 на 4 червня вломилися бандити до церкв в Залужу, сяніцкого повіту і забрали всі чаші, дарахранильницю з кивота розкинувши по святотацьке по престолі Найсв. Дари, і розбили церковну скарбону. Слідуючого тиждна обрабовано теж костел в Риманові. Поліція в обох випадках не може викрити злодіїв.

### „КАЧКА" БЕРЛІНСЬКОГО „РУЛЯ"

Берлінський „Руль" подає в 1086 числі за ґазетою „Сегодня" інформацію винягнену ніби то в Румунії про те, що С. Петлюра нібито має намір заключити союз із Румунією. Петлюра буцім предкладає румунському ґенеральному штабови ведення партизанських операцій у районі Винниці та Жмиренки.

### МСТИВІ СУДИ.

Перед судом прсяжних у Львові відбувалася 14 днів розправа проти Степана Вовка, селянина з Метенова (повіт Зборів), Петра Танецького, студ. прав, Миколи Коцюби, Матуристи з Тернополя, Івана Панькова, абсоль. сем. зі Львова, Михайла Теслюка, студ. фільос., Михайла Литвина, ґімн абітурієнта, Микити польового кравця з Метенова, Семка Вуличнаго стельмаха з Луки Андруха Подолянського, селянина з Плугова, Петра Панчишина, зарібника з Плугова, Рафаїла Імбера (Жида), студ. прав і Казімержа Маєвского, студ. філ.

Обжалованим закидував акт обвинувачення саботажі з 1923 року, доконувані в золочівськім і зборівськім повітах, а саме спалення дворів Ліпінського в Храбужній, Бренгольда у Львовічу й ліндера у млинівцях, Крім того суджено обжалованих за приналежність до кумуністичної організації. Є се отже продовження в суді справи за яку згинули21. вересня 1923 р., на основі засуду наглого суду в Золочеві геройською смертію Ілько Скочиліс, Микола Коваль і Олександер Павлишин.

Хоча на протязі 14 дневої розправи польський окупаційний суд не дійшов до доказу вини обвинувачених — польські судді присяжних у Львові заявилися за покаранням підсудимих. 17 червня вечером запав вирок. Старого 56 літного селянина Степана Вовка засуджено на 15 літ тяжкої вязниці, а Андруха подолянського на 15 місяців. Иншиx обжалованих увільнено. Ляцька справедливість тріюмфує...

# Нова французька пропозиция для врухомлення лондонської конференції.

ЛОНДОН, 29. липня. — Французька делеґація предложила новий плян для полагодження спірного питання, яке задержало всяку працю конференції аліянтів в Лондоні.

Французькі делеґати заявили, що на случай, якби Німеччина не сповнила своїх зобовязань, про се малаби рішати спеціяльна роземна комісія, скликана спеціяльно для сеї цили.

Анґлійські делеґати стоять на становищи, що се внесенне се лишень змінене внесенне бельґійського премієра, яке полишає Франції вільну руку виступати проти Німеччини в тому случаю, коли Франція чуеться покривдженою Німеччиною.

### НОВИЙ КЛОПІТ АЛІЯНТІВ З НІМЦЯМИ.

БЕРЛІН, 29. липня. — Ґенерал Сект, німецький міністер війни, зажадав від аліянтської комісії військової контролі, щоби вона повідомляла що найменче дві доби вперед про свій намір відвідати якийсь німецький військовий табор та щоби вона вже тепер розліпила повідомлення, що отся візита в таборі буде послідна.

Обурений на таке домаганне французький ґенерал Ноле, голова сеї комісії, зірвав усякі зносини з Німеччиною.

Німецькі ґазети не вкривають свого догаду, що ся подія буде мати поважний вплив на перебіг аліянтської конференції в Лондоні.

### ЗНОВА ВІДЖИВАЄ НІМЕЦЬКИЙ ПЛЯН КАНАЛУ МЕЖИ ПІВНІЧНИМ ТА ЧОРНИМ МОРЕМ.

БЕРЛІН, 29. липня. — В німецьких ґазетах появилася вістка, що синдикат американських фінансістів задумав відгребати давний німецький плян побудувати канали межи Північним (Німецьким) морем та Чорним Морем і в той спосіб получити зі собою водною дороґою Німеччину, Австрію, Угорщину та балканські держави.

### НОВІ ПОДРОБИЦІ ПЕРСЬКОГО НАПАДУ НА АМЕРИКАНСЬКОГО КОНЗУЛЯ.

ЛОНДОН, 29. липня. — Персидське посольство в Лондоні дістало офіціяльну вістку про смерть американського конзуля з рук товпи на вулицях персидської столиці Теґерану. Після сих вісток, поліція міста не то не помагала товпі, як се давнійше говорилося, але пробувала ратувати конзуля. Один з полісменів мав навіть померти наслідком ран, які йому завдали Перси, розярені виступом поліції в обороні Американця.

### ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА.

БРО, Анґлія 29. липня. — Американські летуни, що вибралися в дорогу довкола світа, виїдуть звідси в дальшу дорогу завтра о годині 8. рано.

### ПОПІВСЬКА ВОРОЖБА ПРО ВИПРАВУ НА НАЙВИСШУ ГОРУ СВІТА.

ЛОНДОН, 29. липня. — Як подає кореспондент місцевої ґазети „Де Дейлі Мейл", по Індії поширяється чутка, що один з визначних попів буддійської віри мав заповісти невдачу анґлійської виправи на найвисшу гору світа, Еверест. Сей „ляма" (так називають буддійських попів на Тибеті), мав навіть остерігати Індусів, що вибиралися з Анґлійцями на Еверест, що дух гори пімститься на них за нарушенне спокою.

Кореспондент припускае, що попівська ворожба мала правдоподібно такий вплив на виправу, що заголюкані нею Індуси, боячися згори невдачі, не напружували всіх сил для доконання трудного діла.

### ЗНАЧІННЄ РУХОМИХ ОБРАЗКІВ ДЛЯ НАУКИ.

ЖЕНЕВА, 29. липня. — Комісія для наукової співпраці при Лізі Народів, застановляючися над способами межинародної помочи для розвою науки, звернула спеціяльну увагу на значінне рухомих образків для науки.

Комісія рішила покищо видати каталоґ всіх наукових образків, деб вони видані не були.

### РОСІЙСЬКІ ІНТРИҐИ В АЗІЇ.

ПАРИЖ, 29. липня. — Російський професор Осендовський, котрий оголосив недавно працю про свої подорожи й пригоди в Сибірі й Тибеті, заявляе, що Росія робить заходи получити зі собою всі азійські народи та станути на їх чолі.

Для єдности азійських народів зроблено вже стільки, що буддійські, браманські, магометанські та конфуціянські попи вже менче проповідують один проти другого, а зате більше про потребу злуки всіх азійських народів та вір. Чи, однак, Росії вдасться станути на чолі сього руху за обєднанням азійських народів, покищо можна сумніватися.

### ХТО КОРИСТАЄ З ПОДРУЖОЇ СВАРКИ.

МОСКВА, 29. липня. — Цікавий суд відбувся недавно в Ленінґраді. Позивала жена свого мужа, робітника Ольшевського, за котрого вона вийшла яких девять літ тому назад. Як свідчила жінка на суді, вона пішла з мужом на воєнний фронт як його покликано до армії, та перебувала з ним воєнну кампанію. Коли, однак, вернули домів, Ольшевський купив льос в большевицькій льотерії та виграв коло 50,000 рублів золотом. Він зараз покинув жінку та став собі жити свобідно, не даючи жінці ні копійки.

Суд признав жінці право до частини виграної свого мужа та приказав державі забрати оставше виграле майно робітника, поки він не погодиться зі женою.

mutilated

**"SVOBODA" (LIBERTY)**
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy. | | Поодинокe число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сіті і заграницею. | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# ДОРОГОЮ ОРҐАНІЗАЦІЇ

В Ню Йорку почалася в понеділок конвенція американської запомогової орґанізації, що зветься „Лойел Ордер оф Мус".

Орґанізація повстала майже двайцять літ тому назад, і вспіла за сей час зібрати в свої ряди понад пів міліона членів. Почала вона орґанізувати з довгом у кишени, а нині вона має коло 30 міліонів долярів маєтку. За один рік вона зросла о 4 міліони долярів з верхом.

В той спосіб ростуть американські орґанізації. Українські орґанізації моглиб богато зі сього навчитися. Правда, вони не можуть осягнути таких гарних результатів так скоро, бо й поле діяльности серед української імміґрації хоч куди менче, як поле діяльности серед американських уроженців, та все таки, колиб наші люди не опускали рук, але памятали при кождій нагоді за свою запомогову орґанізацію так, як се члени „Мусів" памятають про свою, тоді й число членів нашої орґанізації булоби богато разів більше. Для сього вартаби потрудитися.

# БОЛЬШЕВИЦЬКА СТРАТЕҐІЯ

Передвиборча боротьба в Злучених Державах приносить кілька дуже характеристичних подій. Ось хочби кілька для пізнання большевицької тактики.

Свого часу комуністи скликали собі до Сейт Пол передвиборчу конвенцію і на ній ухвалили йменувати тимчасових кандидатів, — тимчасових, бо вони мали зректися свого становища, як сенатор Ла Фолет згодиться бути їх кандидатом. Коли сенатор Ла Фолет на се не згодився, вони виступили проти нього з ріжними закидами та очерненнями.

Хотіли вони дістатися на поступову конвенцію в Клівленді, але їх не пустили. Як довго ще була надія, що їх пустять, так довго вони ще висказували надії про сю конвенцію. Як їх викинено, вони зараз проти неї виступили.

Ось знова вийшло на верха, що комітет, котрий приготовляв конвенцію в Сейнт Полі, радив над тим, які точки вставити в „робітничо-селяньску програму", яка мала бути там ухвалена. Дехто підняв потребу острої заяви проти потайної орґанізації Ку-Клакс-Клена, яка своєю шовіністичною, вузко-протестантською аґітацією натровлює Американців проти католиків, імміґрантів, Муринів та всякої поступової течії. Внесок перепав, бо большевицькі аґітатори були проти того, щоби наражувати собі Ку-Клаксових загорільців.

І так червоною ниткою через всю їх суспільну роботу тягнеться доптанне власних засад. Засади голоситься лишень на те, щоби на них зловитиг необачних людий, і на те, щоби від них самому відступити зараз, як лишень через таке відступлення можна добитися влади над робітниками, чи над селянами, чи над краєм. Згідно з езуїтською засадою, що ціль освячує средства.

# ОДНАКОВІ

Немовби для ілюстрації великої правди, що межинародні розбишаки всюди однакові, появляється в сьогоднішних американських газетах телеґрама зі Львова про рабінський похід за жіночою скромностю.

Телеґрама не дуже то замітна самим своїм змістом, бо вона пише про заходи, які галицькі рабини роблять проти браку скромности серед жидівського жіноцтва в Галичині. Своїм походом проти відслонених жіночих грудий та рук рабини осмішують лишень себе, бо вони тим показують, які небезпечні для них жіночі груди та голі руки, і як тяжко вони себе в своїм сумлінню карають за оглядание голих рук і грудий, коли вони піддають думку, що се Бог карає весь їх народ за грішні думки, які кажуть жінкам відслонювати своє тіло. З того боку телеґрама не цікава й тому, бо світ іде вперед, не дивлячися на те, які там страховища переслідують рабінські душі. Світ поволи визволяється з тих оковів, які на душу народів складають рабіни, залякані власними грішними думками.

Цікава ся телеґрама другим. Попри місцевість, звідки вона вийшла, подано виразно, що Львів лежить у Польщі. Далі згадується Галичину як частину польської держави. Згадується мимоходом, немовби нехотячи. Нічого не підчеркується, а прецінь всякий знає, що кождий читач за день-два забуде все про рабінів та про їх грішні думки про жіночі груди й жіночі голі руки, але запамятає собі десь якраз те, що було сказано там мимоходом, нехотячи, а саме те, що Львів лежить в Галичині, а Галичина се частина Польщі.

Згадана телеґрама се яскравий примір тихої пропаґанди, яку день за днем ведуть окупанти української землі. Вчора з Москви писали про ваґу українських бураків для російського цукру, щоби вбити в ум читачів, що Україна се необхідна частина Росії, нині пишеться телеґраму зі Львова, щоби нібито мимоходом сказати, що Галичина се частина Польщі.

Правда, ся пропаґанда показує, що оба окупанти української землі носять в душі підозрінне, що світ певно догадується, що Україна не повинна належати ні до Москви ні до Варшави, але коли ся пропаґанда піде з такою силою і з такою хитростю ще рік-два, то цілий світ певно забуде про те, що десь там істнує український народ та що він має права бути своїм паном на своїй землі.

# НОВИЙ ЦЕСУС.

**Промова голови Гловинського. — Резолюція студ. Кожевникова. — Нова управа. — Плян майбутньої діяльности.**

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Коли читач на основі попередньої моєї кореспонденції прийде до висновку, що сьогорішний зїзд ЦЕСУС-а тільки й займався боротьбою з гробокопами, то він помилиться. Боротьба з цею нечистою силою безперечно заняла певне місце в працях зїзду, але головна увага величезної більшости делеґатів була звернена на більш пекучі справи. Та по виході гробокопів з ЦЕСУС-а це питанне взагалі перестало істнувати.

З найбільш цікавих моментів зїздової праці треба насамперед відзначити промову голови зїзду студ. Гловинського.

„Доля українського студентства,— сказав він, — тісно звязана з національно-політичним відродженнем і боротьбою українського народу на всіх українських землях. Українське студенство в подавляючій своїй масі вийшло зпід селянської стріхи, з робітничої хати. Цілком зрозуміло, що в час боротьби воно не було глухе до страждань і мук свого поневоленого народу, а часто навіть брало провід в обороні свого краю від чужинецького насильства.

„На цей час ми повинні дивитись, як на „передишку", як на момент, коли ми готуємось до нової боротьби за свій ідеал, до боротьби, яка повинна нарешті скінчитись нашою певною перемогою... **Я вірю, що день визволення вже недалеко, що силою та волею українського народу, трудами міліонів наших каменярів повстане Вільна Самостійна Україна!"**

Нарівні з цею промовою треба поставити резолюцію, яку вніс берлінський студент Кожевників і яка звучить:

„Беручи на увагу, що наслідком окупації української території імперіялістичними сусідніми державами Український Нарід переживає тяжкий час національного поневолення, економічної руїни та культурного занепаду;

Що з одного боку, під московською окупацією національний і політичний терор не вгаває, що жорстока економічна експльоатація з боку Москви поставила Україну перед новим голодом, що шириться неграмотність українського населення, що ріжні недуги де далі підривають фізичне здоровля українського населення;

Що, з другого боку, під польською та румунською окупацією національне пригноблення українського народу дійшло до нечуваних меж, руйнуючи економічний добробут і унеможливлюючи політичний та культурний розвиток Українського Народу.

Другий Звичайний Зїзд Центрального Союза Українського Студентства:

**Протестує перед цілим культурним світом проти чужинецького поневолення Українського Народу й проти варварської політики окупантів на українських землях.**

Звертається до всіх студентських орґанізацій світу з закликом в інтересах миру на сході Европи підтримувати змагання українського народу до волі й незалежности;

Посилає свій братерський привіт усім товаришам-студентам, що стогнуть в окупанційських тюрмах, та бажає їм незломности духа й тіла в тугій боротьбі з чужинецьким насильством".

Як промова голови зїзду, так і ця резолюція були покриті довгим громом оплесків.

Ділова праця зїзду закінчилась обраннем нової управи ЦЕСУС-а. Новий склад управи є такий:

Президент — **Микола Масюкевич, студент-інжінір з Берліну.**

Заступник президента й голова економічного відділу — **др. Петро Полійчук** з Праги.

Генеральний писар — **Павло Голубович**, студент-лісник з Праги.

Голова культурно-суспільного відділу — **Степан Шишківський**, студент-медик з Праги.

Голова відділу міжнародних зносин — п. **Орелецький** з Праги.

Крім цих „головних міністрів" обрано ще цілу низку инших функціонарів, але вони нам подарують, коли за браком місця їх прозвищ не наведемо.

• • •

По закінченню зїзду ваш кореспондент мав розмову з новим президентом ЦЕСУС-а п. Масюкевичем.

— Яке ваше загальне вражінне від зїзду?— спитали ми.

— Найбільшим здобутком зїзду я вважаю те, — відповів п. Масюкевич, — що **ми нарешті розмежувалися з большевиками.**

До сього часу на ЦЕСУС дехто поглядав з певним підозрінням: що то, мовляли, за орґанізація, в якій беруть участь і большевики й небольшевики? Особливо, наскільки мені відомо, була нами невдоволена Америка. Тепер большевики нам самі розвязали руки. Хай вони собі йдуть своєю дорогою, а ми підемо своєю. Отже ЦЕСУС вийшов з цього зїзду не тільки з новою управою, але і з новою фізіономією, так що **справді можемо тепер говорити про новий, навнутр і назовні оновлений ЦЕСУС.**

— Які ж ваші дальші пляни?

—Провадити дотеперішню працю, по змозі поглиблюючи й поширюючи її. Головною нашою турботою буде фінансове забезпеченне нашого студентства поза межами Чехословаччини. Ви певно знаєте, що в минулім році ЦЕСУС витратив коло 120 тисяч чеських корон на цю акцію. У нинішнім році доведеться витратити вдвоє або втроє більше, бо змінились умови життя в богатьох краінах.

Що ж до инших наших завдань і плянів, то ми їх досить ясно висловили в резолюціях, ухвалених зїздом. Надіємось, що ні одна українська часопись не відмовиться ті резолюції в себе видрукувати. Поскільки студентська справа є справою загально - громадською й національною, постільки й наші резолюції промовляють не лише до студентства, але й до цілого українського народу.

Прага, 15. липня.

**Радянин.**

## ПОЖЕЖА В ЯВОРОВІ.

Яворів переживає важкі хвилини. Дійсно немовби доля переслідувала це бідне місто й ще біднійший повіт. В ночі з 30. червня на 1. липня знялася на так зв. Великому передмістю Яворова страшна пожежа, жертвою, якої впало 30 господарств якраз тих, що недавно наслідком бурі та градобиття втратили всі засіви. Тої самої ночі навістила також пожежа село наконечне біля Яворова. Тут вигоріло цілковито 35 господарств. В одному й другому випадку не мож було й думати про ратунок, бо дув сильний сухий вітер. Пожежа поширилася моментально. І знав десятки українських селянських родин опинились без ніякх засобів до життя. Становище їх катастрофальне, бо не мають чим ні за що заспокоїти навіть голоду.

# ДОПИСІ

## ТОМАСТОН, КОНН.

**На свою школу.**

Українці в Томастон при помочи „Української Січи", від. 222, утворили українську дітočу школу. До щирої роботи причинився Андрій Сенів, котрий постарався о галю шкільну, лавки і книжки. Зложили вкладки слідуючі особи: Стах Вдовичин $5.00; Андрій еБреза, Олекса Москалюк, Йосиф Шеремета, Юрко Шеремета, Андрій Сенів, Петро Кісілюк, Василь Перчук, Михайло Шипінка, Іван Пастернак, Корнило Вовчак, Стах Блашко, П. Перчук і Демян Столяр по $2.50; Сергій Яковлюк $2.00; Гарасим Каспрів $1.00; Саверко Береза, Олекса Кобилянський і Ів. Крижановський по 50 ц.; на іменинах Марії Берези зложено на школу $4.50. — Усього разом $46.50.

Усім жертводавцям щира подяка.

Гол. Уряд Шкільний складається: Михайло Шипінка, голова і касієр; Павло Перчук, писар; Андрій Береза і Іван Крижановський, надзирателі.

## ПОКЛИК.

**до громадян виходців з м. Копичинець і до всіх громадян з Гусятинщини.**

Звертаємось до Вас з цею відозвою не по власній волі, а на клич наших братів за океаном.

На днях одержали ми листа від заряду „Українського Педаґогічного Товариства" в Копичинцях, з проханням занятись збіркою на річ української приватної школи в вище наведеній місцевости.

Звертаємось тому до громадян з Гусятинщини, бо вище наведена школа являєсь якраз центром української рідної школи в цілому повіті.

По одержанню листа від заряду У. П. Т. ми сейчас приступили до праці, орґанізуючи до цеї цілі „Комітет помочі укр. приватній школі в Копичинцях".

Зараз звертаємось до усіх українських виходців з Гусятинщини і кличемо до орґанізовання в Ваших місцевостях Комітетів помочі укр. прив. школі в Копичинцях.

Де не можна цего зробити, просимо звертатись до нашого Комітету за лістами та відповідними інформаціями.

Єще раз кличемо поважаних громадян прийти зі щирою помочю рідній школі.
Не даймо загинути рідному слову під кроважадною рукою ляцьких тиранів.

По всяким справам просимо звертатись до комітету в Гамтрамк, Міш.

Адреса:

Theodore Zarembsky, 2362 Grayling St., Mamtramck, Mich.

За комітет:
**Микола Ганчарик,**
**Теодор Зарембський,**
**Марко Гуменний.**

## МАЛЯРІЯ НА СИБІРІ.

„Томскія Ізвестія" звідомляє, що згідно з комунікатом сибірської секції комісаріяту здоровля, малярія цього року в Сибірі досягне небувалої досі розміри. Минувшого року хорувало на малярію в Сибірі 10 вля побоюється, що малярія прц.. цілого населення. Сибіржить, як минулого року. В Омська секція комісаріяту здороску, Новоніколаєвску й Томцього року чотири рази більше ску поставлено вже великі шпиталі. Відчиниться також шпиталі в Барнаулі й Красноярську В поодиноких ґуберніях утвориться спеціяльні комітети допомоги. Народній комісаріят здоровля передав уже сибірській секції 45 кґ. хініни, а це так, як би ніщо.

# ІВАН МАЗЕПА.

Чотири українські гетьмани виросли понад других: Сагайдачний, Хмельницький, Дорошенко і Мазепа. Всі вони мов ті великі зорі, світитимуть по віки на українському небі. Всі вони, це ті милеві стовпи на шляху до самостійности українського народу.

Іван Мазепа останний з них, вибраний вільними голосами, раїни.

Прийшов він до влади після Великої Руїни, коли Україна була знищена до краю своїми і чужими. В тих часах Москва вже поставила свою лапу на наші йземлі, а московські царі диктували гетьманам свою волю. Цар Петро Великий любив і поважав Мазепу, бо рахував його за свойого приятеля і за розумну людину. Та Мазепа тільки прикидався перед царем. Від початків свого гетьманування побачив, що нема життя Україні під Москвою. Чи скорце чи пізнійше треба буде вхопити за шаблю і боронитися від капасного кацапа. На цю хвилю обережно і хитро приготовлявся Мазепа. союзників, чгп опои пои оп Всюди де лиш міг шукав собі союзників. Кождого, кого міг намовляв до спілки проти Москви.

Цар Петро нераз і не два діставав доноси від Українців таки (хруні все були і будуть) що гетьман готує зраду. Але цар не давав віри тому, відсилав доноси Мазепі, а цей люто карав донощиків.

Так було до часу, як шведський король XII. зачав війну з Москвою. Кароль XII. був тоді славним на цілий світ полководцем. Його боялася Москва і Польща. Шведська армія нераз і не два нагнала їм доброго страху. На цього то короля числив Мазепа. Таємними листами намовив короля прийти на Україну і разом спільними силами вдарити на війско Петра Великого.

Кароль XII. послухав гетьмана, прибув з армією до Мазепи і готувався до рішаючого бою з Москалями. Аж тепер повірив Цащ Петро, що Мазепа його покинув. Він закипів страшенним гнівом на Українського гетьмана і рушив зі своєю армією на південь. Тимчасом Мазепа збирав козацькі полки до бою за волю України. Та небогато їх зібрав. Стали при нім лищ деякі і ціле Запороже. Але нарід не був за Мазепою.

За час свойого гетьманування Мазепа не оглядався на нього, а спирався тільки на старшині, яка нерідко сильно [illegible] простому людови. Тепер той люд, не розуміючи в чім річ, відцурався гетьмана і станув осторонь, а навіть пішов проти нього. В подяку за це завів цар для цього люду кріпацтво.

Гетьман зібрав що тільки міг і разом з Каролем XII. видав цареви битву під Полтавою. Це сталося в р. 1709 і той рік означає конець самостійности української держави.

Петро Великий побив українсько-шведські війська, а гетьман і ранений король мусіли втікати в Туреччину. На Україні настало пекло. Цар люто помстував і руйнував міста, вирізував народ і брав на тортури старшин. Гетьмана Мазепу наказав від того дня виклинати по церквах як зрадника. Не помогло Мазепі й те що він стільки храмів божих поставив за свої гроші. Духовенство, страха ради, проклинало свого добродія і великого сина Україна, як останнього злочинця. Проклинало воно Мазепу аж до 1917 року.

Колиж на Україні засвитало сонце волі відправлено в Софійському Соборі торжественний молебень „за раба божого гетьмана Івана Мазепу". Відправлено в тім самім соборі, де поставив він колись золотобанну дзвіницю і де впав перший проклін на його сиву, розумну голову.

Гетьман Мазепа помер на вигнанню у Бе ндерах. Там і його поховали.

Але ідея Мазепи не вмерла з ним разом, його приятель і наслідник гетьман Пилип Орлик ціле своє життє посвятив на те, щоб добитися волі для свойого народу. Волі й він не добився, але зіставив у спадщині заповіт для грядущих поколінь.

Як сильно вбився Москалям у голову Мазепа нехай посвідчить те, що всякий національний рух, що стремів д овідокремлення України від Москви называли „Мазепинством", а цих Українців „Мазепинцями".

## ПОДОРОЖ НА БІГУН.

Адмузен, що вибрався на пісничний бігун, не міг викупити свого літака замовленого в Італії. Замість нього їде італієць Льокателі. Гроші на подорож 7 міліонів лірів дає італійсько американський денник з Ню Йорку„Іль Проґрессо Італьо-Амерікано". Решту мають скласти американські Італійці Лихо в тому, що час на цю подорож не зовсім пригожий і тому Льокателі не зможе через бігун переїхати до Америки, а буде приневолений вернутися з північного бігуна доШпіцберґена звідки виїде.

## МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляе всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячний мітинґ відбудеся в пятницю 1-го серпня с. р. вечером о год. 8-ій. Мітинґ скликаеся скорше як звичайно тому що на порядку дня е справа Українського Народного Дому, при закупні котрого братство бере чинну участь. Тому отсим взиваеся всіх членів на згаданий мітинґ, бо крім справ звичайних буде вирішена справа допомоги У. Н. Домови. — Андрій Поливчак, предс.; Теодор Маройка, рек. секр.

ВІЛЯМСТАВН, Н. ДЖ. Повідомляеться членів Братства св. Георгія, від. 307, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 3. серпня б. р. зараз по Службі Божій в церковній гали на Cecil Road. Проситься всіх членів, щоби зійшлися разом на час бо суть справи до полагодження. Також буде ться принимати в члени до Братства і до Союза після статута. Хто хотів би стати членом Братства звольть прийти на згаданий мітинґ. — Василь Слободзян, предс.; Інав Витязь, писар.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляе всіх своїх місцеви хі позамісцевих членів, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, 2. серпня о годині 6.30 вечером в гали під числом 435 Мейн ул. Обовязком кождого члена бути присутним на сім мітинґу. Так само єсть важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний після статута. — В. Григорчук, предс.; М. Час, секр. Г. Ничка, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Тов. Жереб. Любов, від. 144, повідомляе, що мітинґ відбудесь о 8.15 год. вечером в суботу дня 2. серпня в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217 Е. 6-та ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження, як пікнік і другі. Не явившийся член заплатить кари $1.00, урядник $3.00. — І. Федун, предс.; М. Ямка, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорожська Січ, від. 206, повідомляе своїх членів, що мітинґ місячний відбудеся 3-го серпня о годині 2-ій пополудни в гали Церковній на Блекстон ул. До Т-ва і до У. Н. Союза будеся принимати після статута. — Бурак В., секр.

**ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.**

## УКРАЇНСЬКА ОЩАДНО-ПОЗИЧКОВА КАСА В ПРАЗІ.

З ініціятиви Української Селянської Спілки, на підставі параґрафу 5 п. д. її статута, засновано в Празі Ощадно-Позичково Касу, членами, якої можуть бути всі українські громадяне, що перебувають в Ч. С. Р.

Каса розпочала свої операції дня 5. квітня б. р. на підставі статута провізоричного ухваленого головним комітетом Укр. Сел. Спілки. 2-го травня відбулися установчі збори членів каси, які прийняли статут і перевели вибори орґанів каси: правління та ревізійної комісії.

Ощадно-Позичкова Каса являеться автономною установою, що діе на підставі окремого статуту. По своїх завданнях і характеру операцій каса е типовою кооперативно-кредитивою орґанізацією для ширших верств громадянства. Вписове виносить 3 кч., а пай 30 кч. при чім пай може сплачуватися ратами по 5 кч. на місяць. Кождий член каси незалежно від скількости паїв мае один рішаючий голос.

Відпвідальноість членів Каси по зобовязаннях Каси перед третими особами солідарна і встановлена в пятикратному розмірі проти суми одного пая цебто кожний член Каси відповідае 180 кч. (150 більше 30).

Каса провадить слідуючі операції: 1. Приймае вкладки, як від своїх членів, так і від сторонніх осіб, по яких платить від 4 до 6 прц. річних, залежних від терміну, на який вклад вноситься. 2. Видае позички, лише своїм членам. Розмір позички 500 кч. з 9 прц. річних на 3 місяці. 3. Комісові доручення і операції.

Розпочавши свої операції з 5 квітня б. р. в складі 11 членів в капіталом 4.000 кч. Ощадно-Позичкова Касаза два місяці з невеличким (на 15 червня) обеднала 113 членів з 115 паями та 20.700 кч. відповідальности. Оборотовий капітал досягае 11.500 кч., а саме: Паевий капітал — 2.000 кч., основний капітал — 6.200 кч., вкладки—1.771 прибутки 529 кч., инші 1.000 кч.

За цей час Каса видала позичок 44 членам на суму 12450 кч.

Хочеться вірити, що загал українського громадянства в ЧСР буде гуртуватися коло единої своеікредитової коопіративної орґанізації, а згуртувавшись власними вилами витворть міцну самодопомогову орґанізацію, потреба в якій так тідчуваеться. Заяви про вступ з приложення 3 кч. вписового та що найменше 5 кч., як перша ратапаю, надсилати на адресу: Прага 7. Рудольфова трш 4, Українська Селянська Спілка Більш докладні відомости надсилаються на бажання.



## 33 РОКИ ПРАЦЮВАВ НАД СВОЇМ ТВОРОМ.

33 роки працював над своїм твором югославянський письменник Лазар Дмитріевич. Твором тим е епопея „Косово" Мае вона появитися в річницю битви на Косовому полі.

## ЗЛОЧИННІСТЬ МІЖ ЖІНОЦТВОМ.

Злочинність між жіноцтвом е богато менша, як між мущинами. Перед війною статистика доказувала, що на 100 судово караних осіб е лише від 16—20 жінок. Підчас війни цей процент трохи зріс, у звязку з важкими матеріяльними умовинами жінок самотно залишених А про те й нині передвоенне число жіночої злочинности не зросло понад 15 прц. Провини жінок з дебільша звя ні з їх полом, себто ролею матері та жінки. Факт, що жіноцтво мало вживае алькоголю, впливае у чималій мірі на невеличкий процент злочинности між ним.



## СУЧАСНЕ СТАНОВИЩ В РОСІЇ Й НА УКРАЇНІ.

Від людини, котра недавно прибула з Росії, довідуемося про такий стан в країнах, що знаходяться під большевицькою владою: „Вдовствующа" Леніна-Крупська властиво являеться одною з головних осіб в уряді „Радянської Росії". Користуючись іменем свого чоловіка, вона широко провадить політику повороту до чистого комунізму переднеповських часів. Завдяки її тепер проводиться поворот до комунізму з найбільшою енерґією. Під рубрику шкідливої літератури підогнано багато творів фільософських, з природничих наук і красного письменства. Особливо шкідливими вважаються такі автори, як Турґенев, Герцен і т. д.

Репресії проти інтеліґенції, а спеціяльно проти професорів, набірають нечувано широких розмірів. При чому при увільненню професорів висувають теорію, котра зводиться до того, що професорам треба взагалі відпочити інтелектуально, бо вони не можуть орґанічно достосовуватися до чистого комунізму. Останніми часами скасовано цілий ряд катедр природничх дісціплін, які на думку „правителів" Росії являються буржуазними (особливо завзялися останніми часами проти фізики).

Студентство усувають з вищих шкіл масами аз його буржуазну ідеольоґію, при чому під понятя буржуазности підводять і національне походження досить бути Українцем, щоб з вищої школи попасти в місце далекої висилки на Сибір і т. д.

Масові розстріли інтеліґенції набрали знову широких розмірів. Так напр. до середини мая зареґістровано 9.000 розстрілів в адміністративному порядку, без суду. Селян осорливо богато розстріляно на Україні коло Балти. Розстріли ці переводились і переводяться на ґрунті утворення окремої жиреспублику забирають великі площі українських земель у селянства. Проти цього селяне виступають активно з протестами і за ці протести їх розстрілюють нещадно.

Що до еміґрації, то вона есть найбільшою болячкою радянськоївлади, і нищити її являеться одним з головних завдань влади. За всяку ціну намагаються большевики внести в еміґранські кола дезорґанізацію і розклад. Ті еміґранти, що піддалися на аґітацію большевиків і повернулись на Україну, передаються в Чека.

## АРХЕОЛЬОҐІЧНІ РОЗКОПИ В ЧЕХІЇ.

На праському Вішеграді під проводом проф. археольоґа Нідерле переводяться розкопи щоби пізнати, як виглядав старинний Вішеград (столиця чеських королів за Перемисловича до Карла IV.). Відкопали великий насип, відкрили старинну дорогу, яка вела до старих воріт. При каплиці св. Мартина відкопали цвинтар із XII. століття.

## УКР. ШКОЛА В НЮ ЙОРКУ.

### ПОКЛИК ДО РОДИЧІВ.

За ініціятивою „Союза Українських Народних Товариств м. Ню Йорку" зложено Шкільну Комісію з представників сего „Союза", парохії св. Юра, „Українського Народного Дому" і знавців, котра то комісія виробила устав „Української Шкільної Ради міста Ню Йорку". „Українська Шкільна Рада" буде зложена з 19 членів, а то по 3 від „Союза", парохії, „Українського Народного Дому", від збору родичів шкільних дітий з долини міста, по одному від шкільних істнуючих комітетів та управителя школи.

Щоби представити сю справу Родичам шкільних дітий та вибрати представників від Родичів до „Української Шкільної Ради", Шкільна Комісія скликуе

**НАРАДУ РОДИЧІВ**

до „Українського Народного Дому", 217-219 ст 6-та вулиця Ню Йорк, Н. Й.,

НА СУБОТУ ДНЯ 2. СЕРПНЯ Ц. Р. на 8-му годину вечером.

Проситься всіх Родичів (батьків, материй і опікунів), що мають діти в шкільнім віці, прибути на сю важну нараду.

Запрошення розсилаемо. Хто би не одержав запрошення, а мае діти до школи, того проситься також прибути.

В школі будучність наших дітий.

Ню Йорк, дня 26. липня 1924. 5

ЗА ШКІЛЬНУ КОМІСІЮ:

Елія Гузар, голова
Василь Куницький, секр.

**УВАГА! — TAUTON, MASS.!**

Заходом Тов. ім. Т. Шевченка

— відбудуться —

В НЕДІЛЮ, 3. СЕРПНЯ, 1924.

**ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК**

На пікніку буде пописуватися недавно прибувший український атлет і борець Юрко, котрий покаже свої надзвичайні сильні атлетичні продукції. На грудях Юрка розібють тутешні ковалі камінь, який важить 300 фунтів, він буде гнути желізо в руках, зубах і на голові, виконае пас Самсона із желізної штаби, буде двигати найтяжших мущин, які знайдуться на пікніку, в зубах та богато инших атлетичних триків.

Юрко походить з Київщини, старшина української армії і був два рази ранений ворогами України, два рази полонений.

Запрашаемо Вас Українці з Providence, R. I., Pawtucket, R. I., Central Falls, R. I., Woonsocket, R. I., і Falls River, Mass., прибути численно, де забачите свойого земляка і силача.

173,77 Комітет.

Кольоман Міксат.

# ДУХ У ЛЮБОВНІЙ.

(з мадярського).

(2)

Пан Гертей встав, вишукав у ниші вязку різок, палицю, залізні нараменники (тодішні забавки Теміди) і дві воскові свічки. Запалили обі свічки, поставили між них хрест. Підійшов Каспарик, поклав два пальці на рану Христа в боці і сказав звичайну присягу. Глухо й святочно прозвучали грізні слова у старій світлиці:

„Хай земля викине мое тіло а моя душа хай не дістанеться до неба, коли я сказав неправду".

На цьому покінчилося все. Катерина заголосила. Як їй тепер вертати до дому? А Каспарик сів собі спокійненько на свое давне місце на лавці під стіною. Запанувала торжественна тиша. Чути було лише як скрипіли пера по папері, що списували протокол.

Вкінці скінчили й з тим. Прокуратор посипав письмо піскомі запечатував.

— Кінець, — сказав староста. — Тепер можемо піти запити справу. — Відсунув столець і на відхідному озвався весело до Каспарика:

— Чи ти дійсно казав нині вимивати всі бочки, чи може ще так з одна осталась?

Каспарик не відповідав.

Староста поклапав його дратуюче по плечах:

— Ну, скажиж.

Але й тепер Каспарик не промовив ні словечка, лише впав на бік наче колода. Тіло його було непорушне, широко розкриті очи дивились страшно на старосту. Каспарик був мертвий.

Судовики з острахом гляділи на це. Одна Катерина викликнула палко:

— Бачите старосто, бачите. Ви казали, що Бог за свідка, непридатний. Ви не запросили його, а він таки прийшов. Так станьтеж тепер із ним до бою.

Та бідний староста дзвонив зубами, що й не міг відповісти.

Лискавкою рознеслася вістка, на дворі про цю подію. А під вечір знали це вже доокодичні місцевости.

—То був божий присуд, — говорив собі шепотом нарід. — Ет! грець побив його, — говорили безбожники.

Гайдук побіг із сумною вісткою до пані Млязко, міський слуга, до церковної дзвіниці по мари, а инший пійшов до титаря, щоби казав віддзвонити подзвінне.

Як титар дізнався про подію післав зараз на дзвіницю подзвонити. Та посвячений дзвін не видав звука, лише тріс на двое. Наче хотів сказати: „Якж не булу жалувати Каспарика".

Колиж Млязко переходив із марами через місток, пошпотався і впав. Мари впали до потока, в якому наслідком тання прибуло богато води. Филі забрали мари. Отже і мари не хотіли нести Каспарика.

Суятня счинилась між людьми при цих знаках. Пані Каспарик, яка на сумну вістку, скоро прибула тут, надармо благала з піднесиними руками покласти трупа на ноші і занести до дому. Та ніхто і не ворохнувся. Вся її краса цим разом не придалась на нініщо. Колиже мертві предмети відказувались, то якже мали зважитися на це живі люде.

Марія втерла сльози з гарних очей, тай закопилила згірдливо похітливі, пухкі губи.

—Так отже дійсне нема в Любовній ніодного одинокого чоловіка?

Тепер виступив сам староста і сказав:

— Абож то я пес, пані Марія Яблонська? Зверніться до мене, коли маете яке бажання.

Марія глянула на нього вдячно, що аж кров закипіла в ньому й сказала:

— Розпорядітьже, любий пане, щоби тіло мого чоловіка віднесли до дому.

— Я сам заніс би його, колиб міг. Бо такий, як я чоловік, не боїться навіть самого чорта. Та приказувати иншим, ділати проти Господньої волі, не маю права. Але пійди но Млязко, приведи Каспарикового білого коня сюди, він уже понесе свого пана до дому.

Саме запав сумерк, як славний „Панько", зовсім осідланий прибув на подвіря маґістрату. Староста обняв тяжкого трупа, посадив його на коня, привязав ноги шнуром попід черевоконеви, а віжки обвинув довкола зігнутого тіла небіщика. Потім схопив коня за вудила й сказав до Марії.

— Так підемо, пані Каспарик.

Товпа тихим гомоном висловила свое здивування.

— Ні, щось такого! Такого ще тут ніколи не бувало. Староста, такий великий пан веде коня! Чи не досить то було останньої услуги для злодія? Глянь, глянь, і мае ще тут хто бути чесний? Та я не хотів би теж сидіти в шкурі старости на другому світі.

— Та тим радше на цьому світі,— запримітив якийсь молодий хлопчак, поглядаючи зависно.

—Та він уже тепер веде чорта,— запримітив инший.

— Ні не одного, а двох, — підтвердила пані Гертей — бо вдова мае подвійні очи.

— То правда, бо надармо корч не шелестить.

Самі одні ступали обое від маґістрату до хати Каспарика дорогою від сторони саду. Лише кілька сміливих уличників йшли з далека слідом за ними. Кінь ступав помало, сумно. в його коротких кроках видно мертвого їздця. Ані не підносив гордо голови як передше, ані не тряс гривою, ні не вдаряв хвостом, а йшов спокійно рівномірно, начеб на лаґідному плесі озера колисалися мари.

Ліворуч ступала жінка, втомлено відповідала на питання старости. Були самі одні й могли розмовляти.

— Надармо старався я досі здобути вашу ласку. Виж знаете це, Маріє. Сьогодня нарешті відчув я перший, солодкий погляд. Чи можу отже сподіватися?

Жінка здрігнулася.

— Не знаю, не можу знати, — сказала вона. — Не питайте мене тепер.

Щож думаете ви покищо робити? Чи може самі одинокі хочете жити в пустій хаті?

— Ні, відіду до мого родинного міста.

—Чи то невідкличне рішення? — Смерть одна може змінити його. Після похоронів остануся тут усього ще кілька днів, поки не полагоджу торговельних справ. Мій чоловік мав ще й инші торговлі.

— Але також богато довгів, а при такому зїдае одно одне. Найпростійше було би, оставити тут усе і забратися відси. Я пійшов би з вами, Маріє, колиб ви були згодні на те.

Голос сороклітнього старости перемінився у благаючий, наче в школяря. Марія відвернула голову.

— Про мене можете робити що вам завгодно, — відповіла холодно.

— Я знаю, що роблю. Прийду завтра розпращатися. Я доволі маючий, щоби вже не служити королеві, лише власному серцю. Що ви на те, гарна пані Каспарик?

Але гарна жінка зітхнула тільки й загорнулася ще більшеше в велику хустку. Собаки ховались із жаху у двері хат, попри які вони переходили. З церковної вежі пронісся гробовий скрик сича.

Нарешті наблизились до Каспарикового хазяйства „Палько" пристанув із тягарем перед ворітьми.

Ніхто не ждав тут на них, лише великий білий вівчарський пес і наймичка.

— А тепер поможіть мені зняти небіщика, пане старосто. Тиж, Анушка, йди мерщій засвіти світло.

Староста обняв отже Каспарика ще раз і поніс його покашлюючи і задихаючись, до кімнати.

— Чи маю тут переночувати? — спитав шепотом і нахилився до молодої жінки.

— Ні, ні, борони Боже!

— Але ми могли би краще умовитися.

— Колись иншим разом,... пізнійше... після похорону.

Жінка остала цілу ніч сама йому мари, надягнула його в найкраще вбрання, червоні штани і синій дольман, на ноги натягнула жовті чоботи з острогами, а на голову поклала баранкову шапку. Так лежав він між палаючими восковими свічками наче сплячий герой Раковція.

Третього дня по смерти був похорон. Як визначному горожанинови належалося Каспарикови місце на кладовищі при церкві святого Івана. Нарід на те почав голосно ремствувати. До цього ще староста велів дзвонити в усі міські дзвони. Ці не були такі вперті як тамтой малий передучера. Навіть мари виловили за містом якої пів години. Тому похорон міг відбутися, як ялося і з належною пишністю. Велика товпа народу з Любовної й сусідних місцевостий була присутна, два священики відправляли похоронні обряди, а дяк співав гарні нагробні пісні.

Коли грудки землі там на цвинтарі покотились на труну, знялася, щоправда, страшна хуртовина, та це не було ніщо дивного. Зрештою все пішло природним порядком і мешканці Любовної заспокоені кинули кладовище.

— Ось ми знову запорпали одного недоброго чоловіка. Точка.

Староста супровожав гарну вдову за труною, а після похорону знову аж до дому. Бо після нічного морозу настала була така ожеледа й таки ніщо злого. Колиб бідна надломала вюче ростинка оперлася об стовп.

Староста, як вертав до дому, був веселий і бадьорний. Говорив про всячину і навіть пані Каспарикова не могла здержатися від сміху. Такі то жінки! Ах, який гарний був цей осміх на сумному лиці.

Перед дверми пригадав їй староста на обіцянку, яку дала передучера.

— Правда, ви позволите, щоби я розігрівся трохи в середині?

Погода була погана. З вусів і бокобордів звисав йому іней.

Молода вдова вагалася.

— Я заслужив на те Маріе, — шепотом говорив мрійливо — я дійсно заслуговую на це.

Пані Каспарик моргнула йому, щоби ввійшов.

Серце старости забилось голосно, як переходили сіньми. Не міг здержатися, щоби жартібливо не обняти Марію в стані. Малий завдаток для щастя-раювання.

— Ах, ідіть пане старосто, ви великий дурень. Я вдарила би вас по пальцях, але мої так закостенілі, що не можу ворохнути ними. Ось ліпше відчиніть мерщій двері.

Староста відчинив, але в цюж мить відскочив назад і страшно скричав.

Приемне тепло вдарило відтіля. Стіл був накритий, а в головах його сидів червоний на лиці, вдоволений Михайло Каспарик. І як звичайно краяв собі ножиком великі окрайці хліба, з хліба, що стояв перед ним.

Староста наче божевільний пігнав сіньми до дверей і з запертим віддихом прибіг до дому. Тут зараз поклався до ліжка, бо пропасниця трясла ним. Цілу ніч маячив, боровся з якимись блудними огниками. Над ранком покращало йому трохи.

Пив саме ложочкою чай із зілля, який держала у руці його хазяйка, бо горнятко було за горяче. Тут відчинилися двері і ввійшов Михайло Каспарик.

— Ісусе Христе, Боженьку! — скрикнула переляканa хазяйка; випустила горнятко на долівку, що розбилося на дрібні куски. Каспарик пристанув у дверях і погрозливе підняв пястука на блідого як смерть старости, що з жаху впився в постелі.

— Борони тебе Боже, старосто, борони тебе Боже, кажу тобі! Коли тебе щераз збереться на охоту, залицятися до моеї жінки, то зявлюся крізь землю і стіни, крізь дерева і залізо та задавлю тебе. Памятай, старосто!

(Дальше буде).

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**

**ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З ВАЙТСТОН І ОКОЛИЦІ! ПОЗІР!**

Заходом Двох Злучених Комітетів:

Комітет ЖІНОЧИЙ і Комітет ТОВ. ПРОСВІТИ, від. 129 У. Н. С.

— устроює спільний —

**ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК**

У ВАЙТСТОНІ, Л. АЙ., Н. Й.

В ПАРКУ ARMSTRONG ESTATE МЕЖИ 11 АВ. А 14 УЛ.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 10-ГО СЕРПНЯ, 1924 РОКУ

Початок точно о год. 10.30 перед пол. ВСТУП 50 цнт.

Для дітий з Родичами вступ вільний.

Дорогі Браття і Сестри!

Наш Злучений Комітет, задумав побудувати Школу для українських дітий тут на Вайтстоні, Л. Ай., Н. Й., де-б мала міститися також і Читальня Просвіти. Однак ми не е всилі, самі собі помогчи, тому просимо Прихильників Рідної Школи: Українців та Українок з Ню Йорку, Джумейки, Каледж Пойнт, Асторії та і инших околиць прибути громадно на цей Величавий Пікнік, та помогти нам спільно здвигнути сю Святиню, де наші діти будуть набиратись науки та свідомости для добра свого і для Українського Народу, та стануть синами і дочками, вірними для Неньки-України.

Тепер самі роздумайте над сими словами, що сказав наш батька Тарас Шевченко: І чужого научайтесь, свого не цурайтесь. — Бо своя хата, своя правда і сила і воля. — Весь дохід з Пікніку призначений на будову Української Школи на Вайтстон, Л. Ай., Н. Й.

На пікніку буде приґравати добірна музика, котра задоволить старших і молодших. 177

Дороговказ: З Ню Йорку брати 2-гу Евню до 57-ої стр., там пересісти на Елев. Корона і їхати аж до Джонкшен Евню, там висісти і зійти на долину, взяти Кару до Флошінґ Біч, там висісти і взяти Джітней (Бос) Вайтстон, і їхати ним на 3-му стр. 7а-ма Евня, там висісти і йти просто 8-мою стр. до 11-ої Евні прямо в парк — на добру забаву рушать. — КОМІТЕТ.

## ЖАРТИ

### Скромним вдоволятися.

Арабський полководець і державний муж Амру, (що жив у 7 столітті) відніс богато побід. Та й він був побитий у одній боротьбі і попав в полон. Там дали йому кусень мяса, щоби спік собі. Коли вже жадібно ждав на печеню, наднесло відкілясь собаку. Пес схопив мясо і втік. Амру сміявся з цього. Вартовий спочуваючи полоненому полководцеві, біді такий веселий. „Чому мені спитав його, — як може бути в не сміятися? — відповів Амру. — Як я нині рано уставляв мої війська в боєвому порядку, бачив я, що триста верблюдів несли мої клунки. А мій шафар запевняв, що то ще за мало верблюдів, щоби забрати мою кухню. А ось тепер у вечір мале цуценя понесло цілу мою кухню в зубах"

—o—

### Обережний посол.

Англійський король Генрик VIII. хотів раз післати посла до Франції до короля Франца I. Але вже наперед знали, що це посольство не приймуть у Франції прихильно. Тяжко було найти відповідного чоловіка для цього посольства. Вкінці король вибрав одного шляхтича. Та цей боявся. Тому сказав: „Я сам вмішаний у цю справу, то боюся, що французький король у великій люті скаже мені відрубати голову". „Не бійся, — відповів Генрик VIII. — Колиб він відрубав тобі голову, я покараю смертю 10 Французів". „То булаби справедлива відплата, ваше величество — відповів шляхтич — але я боюся, що ні одна з цих десять голов, не булаби відповідна на мій карок.

## МИШАЧИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

Зібрався раз парлямент мише. Хотів урадити, як найліпше боронити свободи й життя перед небезпечними нападами могучого кота.

Розглядали не один проєкт пильно розважали „за" і „проти". Аж тут повстав один молодий член парляменту і в палкій промові доказував, що всі проєкти не варта ніщо. Цей не є доволі безпечний, той занадто дорогий, і тамтой за дорогий.

— Лише один засіб — викликнув мишачий посол — є знаменитий, зовсім не дорогий і заразом дуже простий, примінений до нашої слабкої держави. Тому під кождим взглядом надається до приняття.

— Слухайте! слухайте! — пронеслося із усіх боків.

А бесідник говорив дальше: Повісьте котови дзвіночок на шию, то вже він сам зрадиться. Лише трохи ворухнеться, зараз задзвонить на трівогу і дасть нам знати, щоби ми ховалися до наших дір-

Парлямент залунав від оплесків мишей. І вже якась економічна миш почала промову, щоби увалити заяву довіря патріотичному винахідникови, як рятуватися перед затіями ненаїстного кота.

Але тут повстала стара, сива вже досвідчена миш із свойого сінника і так говорила:

— Годі заперечувати, що шановний посол, який подав нам проект із дзвіночком є краснорічий, я вношу, щоби йому щойно тоді ухвалити заяву довіря, як подасть теж проект, як то завісити цей дзвіночок котови на шию, або або ще ліпше коли сам завісить його котови.

В парляменті з пчатку запанувала велика тишина, а потім вибухнув великий сміх. А молода патріотична миш засоромлена скрилась у свою нору.

Га не лише в мишачому парляменті може таке приключитися. Політики - проектодавці ганять розпорядки, кажуть, що вони подадут кращі, але чи вони ліпші, переконалися би колиб їм самим поручити виконати їх.

## ЗВІТ ФІНАСОВИЙ Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ.

з підмоги українським студентам в вЕропі за м. май 1924.

### Поміч від опікунів:

| | | |
|---|---|---|
| Українська Громада в Міннеаполис, Мінн. | | 45.00 |
| Ілько Клеман, Аллентавн, Па. | 305 | 10.00 |
| Укр. Амер. Горожанський Клюб, Аллентавн, Па. | 277 | 10.00 |
| Тов. Зоря, Ню Йорк, Н. Й. | 49 | 5.00 |
| Михайло Гринішак, Елизабет, Н. Дж. | 95A | 2.00 |
| Тов. Сокіл, Клівленд, Огайо | 307 | 10.00 |
| о. Олекса Пристай, Карнегі, Па. | 259, 74A, 75A | 20.00 |
| Бр. св. Петра і Павла, Карнегі, Па. | 357 | 5.00 |
| Комітет Помічі, Вудгейвен, Н. Й. | 1A | 5.00 |
| Тов. Вільні Козаки м. Львова, Ню Йорк, Н. Й. | 348 | 5.00 |
| Українська Парохія в Байон, Н. Дж. | 35A, 82A | 10.00 |
| Яків Міськів, Санквойт, Н. Й. | 267 | 30.00 |
| Іван Онуферко, Пітсбург, Па. | 92A, 93A | 5.00 |
| Гаврило Скверес, Йонкерс, Н. Й. | 90A | 10.00 |
| Іван Швед, Карнегі, Па. | 357 | 5.00 |
| Укр. Парохія Петра і Павла, Ютіка, Н. Й. | 39A, 80A | 10.00 |

| | |
|---|---|
| Вислано до Укр. Кр. Студ. аРди у Львові | $ 52.00 |
| Вислано до Прихильників Освіти у Відни | 55.00 |
| Вислано до Т-ва Укр. Студентів в Данцігу | 30.00 |
| Вислано до Т-ва Спілки Укр. Студентів в Берліні | 50.00 |
| Разом | $187.00 |

### Фонд загальний.

| | |
|---|---|
| Василь Дработій, Вест Істон, Па. | $ 1.00 |
| о. Лев Левицький, Рачестер, Н. Й. | 25.00 |
| Разом | $26.00 |

### Фонд Українського Університету у Львові.

| | |
|---|---|
| о. М. Лукаський, Деслодж, Мо. | $ 2.00 |
| Василь Дработій, Вест Істон, Па. | 1.00 |
| о. Олекса Пристай, Карнегі, Па. | 12.00 |
| Разом | $15.00 |

**Спростовання:** Через помилку поміщено жертву в сумі 15.00 долярів Дмитра Фенканина з Пассайку, Н. Дж., призначену для студента ч. 8А за місяці квітень і май.

ЗА Т-ВО „УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ" ІНК., В НЮ ЙОРКУ.

**Григорій Герман,** голова; **Дмитро Сіроцький,** секретар фін.; **Омелян Коцко,** ст. спр., **Ев. Ляхович,** секр., **О. Кирчівна,** кас.

**UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N, Inc.**
**30 East Seventh Street, - - - New York, N. Y.**

## З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ НА ВИГНАННЮ.

На день 10-го липня запросив до себе на чай президент Чехо-Словацької республики, Мсаарик, представників студентства студіюючих на високих школах чеських, щоби безпосередно поінформуватися про його положення, життеві потреби, як рівнож про бажання в академічних справах.

Українське студентство було заступлене 5-ма делегатами, а саме: І. Федів, М. Росляк, М. Титюнник Л. Макарушка і Т. Олексюк.

Президента Масарика, який явився в товаристві генерала Гопне, міністра освіти та двох особистих секретарів, повитав представник Центр. Союза Чеського Студентства, після чого відповів президент довгою промовою, в якій підчеркнув важні завдання, які повинно виконувати студентство підчас студій й по студіях, конечність наукового виховування, а рівночасно й праці в політичних партіях, щоби не стояти осторонь від суспільного й політичного життя свого народу. Роля передвоєнного студента тепер значно змінилася; це, що перед війною виконували лише певні слої суспільности — надавали напрям й зміст суспільному життю, виконують зараз самі маси. Життя майже кожного народу перебудовується зараз на основах демократії й поступу і на це мусить студіююча молодь звернути пильну увагу, як що не хоче стати по заду мас.

Після чого президент Масарик говорив з поодинокими представниками. По чеській, югославянській й американській делеґації зголосився до бесіди український делеґат в імени котрих промовив студент М. Росляк. Бесідник подякував президентови за гостинність, якої дізнає українське студентство від чеського народу, зясував положення нашого студентства в Ч. Сл. републиці й на рідних землях, а головно на Західних Землях України, вияснюючи досить докладно причини, які ще досі викликують еміґрацію з Західних Земель.

По цім місці зазначив президент Масарик, що він дуже добре поінформований про положення українського студентства в краю, дуже співчуває йому та має надію, що це зміниться й положення покращає... Відносно цього президент зазначив докладнійше становище, якого однак з певних причин не наводимо. В дальшій промові виявилось, що президент дуже докладно поінформований про працю й життя українського студентства й української еміґрації в Ч. Сл. републиці.

Зазначити треба, що розмова з українськими представниками студентства велась довше й щиро, а рівночасно незвичайно поважно, відмінно від розмови з другими представниками, з якими президент говорив більше тоном колишнього професора зі своїми учениками. Декілька делеґацій не могло добитися до розмови в наслідок перемучення президента, який відпроваджений аж до виходу студентами, опустив салю.

(Комунікат Центр. Союза Укр. Студентства.)



## ЯК ТВОРИТЬСЯ НАРОДНА ЛІТЕРАТУРА?

—o—

Вже з цього оркотенького наросу історії української етноґрафії видко, яка величезна сила поетичного матеріялу живе в памяті народу, яке багацтво мотивів і форм містять скарбниці народньої творчости, — хоч безперечно не все з народніх уст і записано ще і не всі місцевости на Україні однаково досліджені й вичерпані з етнографічного боку. Та ледві чи й можна коли-небудь вичерпати народню творчість до дня — вже хоча-б через одно те, що вона ніколи не завмірає серед мас, а дає всі свіжі й свіжі паростки. Звичайно, не легко прослідити, як зароджуються та росповсюджуються ті твори, які потім чуємо ми з уст народу і вважаємо за продукти колективної творчости. Все-ж таки можна гадати, що кожен народній витвір в основі своїй має творчість індивідуальну (леґенда про українську „пісне-творку" Марусю Чураївну), або позичку з чужих жерел, що прибились до берега народньої свідомости часто невідомими нам шляхами (так звані мандровані або світові сюжети й теми), нарешті вплив письменної літератури (напр. апокрифічної).

Але щоб такий індивідуальний твір зробився народнім — багато етапів він повинен пройти, поки здобуде прикмети колективної творчости. Шлях цей більш-менш можна собі уявити так: Коли якийсь твір припаде чим-небудь масам до смаку, починається мандрування його з уст до уст і в отому процесі переходу затрачуються й затираються індивідуальні прикмети, обтираються й одпадають потроху такі, що не відповідають поглядам та вподобанням широких мас, і натомісць додаються инші типові ознаки що до змісту й форми, які вже роблять даний твір духовою власністю великих гуртів народу. Тільки так і можемо ми собі пояснити надзвичайно цікавий процес народньої творчости. Вона колективна, але не в зароді, а в дальшому процесі, бо зачинається з індивідуального факта й колективною її робить не саме складання, а той безупинний процес принатурення до вимогів колективу, оте обшліхтовування, якого зазнає індивідуальний твір, з уст до уст переходючи через живе, не зафиксоване на папері слово.

Що власне таким шляхом ународовлюються витвори індивідуальної творчости або одбувається самий процес клективного складання, показує згадана вже леґенда про Марусю Чураївну. Дівчина складає пісню про те, як зрадив її милий і як вона за зраду помстилась, — складає як уміє, як ця подія відбилася в її свідомости, і от з цього й повстав ніби отой популярний „Гриць", про якого напевне знає кожна людина на Україні. Була чи не була на світі тая Чураїна — це не має жадної ваги для нас, бо важить тут єдино оте посвідчення самою леґендою індивідуальної основи колективного твору. Те-ж саме доводить і доля народніх дум, що безперечно повиходили з кругів письменних, до народу близьких — од школярства, дяків-пиворізів, інтеліґентного козацтва, — але так поцілили, сказати-б, у саму кушу народню, що втратили всі свої індивідуальні риси, обшліхтувавшись на найкращі, може, зразки народньої творчости.

Та й на наших очах одбувається такий процес церобки і принатурювання творів письменства до колективного смаку. Деякі поезії Шевченка, Руданського, Глібова й инших українських письменників записано вже з народніх уст і в одмінній од ориґіналу формі, яка показує, що над витворами індивідуальної поезії почався вже той процес переробдювання, що кінець-кінцем може дати зовсім нові твори, де вже затерті будуть сліди письменницької індивідуальности. І це буває не тільки з творами високої літературної вартости, а й з аби-якими, коли вони чим-небудь дуже припадуть до вподоби народові. Так було, напр., з піснею про скасування панщини („Ой летіла зозуленька"), записаної од народу мало не на цілому просторі України в численних варіянтах, хоч пішла вона безперечно од тієї „Pisni Radosty", якої одна переробка надрукована була р. 1848 в „Зорі Галицькій". Таким чином, вага й краса народньої поезії залежать од того, що саме переймає народ і як він переробляє ті індивідуальні твори, що попали в сферу його притягування. З цього погляду колективна поезія українського народу, надто пісні його, стоять на високій мірі загально-людської краси й моралі, і не тільки дослідники-Українці з патріотичної, мовляв би то, пихи захоплюються українською піснею, а й чужі люде мало не в один голос вказують, що багатством, ріжноманітністю, зверхньою і внутрішньою красою українська пісня не багато має конкурентів у світовій народній творчости. Своєю красою великою та глибоким змістом українська народня поезія дуже промовисто свідчить про ту непропащу силу духа, що таїться серед народніх українських мас і тільки через нещасливі обставини життя їхнього не може вийти уповні на верх, витворивши блискучу своєрідну культуру. Потенціяльно висока це культура, та тільки в звязаному стані мусить вона перебувати, дожидаючи слушного часу, щоб усіма сторонами розгорнутись.

## ЛЕНІНОВІ СПОМИНИ.

В Москві пропала вся література спадщина Леніна. Це занепокоїло вельми совєтські власти, бо украдено і Ленінові спомини, котрих совєти не хотіли друкувати. Проф. Ізмайлова, під якого доглядом були ці документи, поставлено перед суд і розстріляно. В Москві кажуть, що Ленінові спомини передістали за границю, по всій правдоподібности у Німеччину, або в Чехословаччину. Тепер совєтські власти докладають усіх заходів, щоби віднайти мемуари. В берлінському мешканні бувшого генерала Ізмайлова (котрий є своя бувшого розстріляного професора Ізмайлова) явилися агенти тайної поліції і перешукали старанно кожний куточок. Не найшли нічого, але з собою забрали ґенералову переписку. Ґенерал не був тоді дома. Він переконаний, що ті аґенти тайної поліції були висланцями „чека, котра завзято шукає пропавші Ленінові спомини. Здається, що видавці не важинів, бо вже тепер кілька берлися би й видавати цих споминів. Пару берлінських друкарень одержало погрози, що висадиться їх динамітом у воздух, колиби хто з них видрукував Єенінові спомини.